

Prop. 45 S

(2021–2022)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Endringer i statsbudsjettet 2022 under Olje- og energidepartementet (midlertidig stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømutfgifter)

*Tilråding fra Olje- og energidepartementet 16. desember 2021,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Innledning

Regjeringen foreslår en midlertidig stønadsordning for husholdninger som følge av forventede ekstraordinære strømutfgifter vinteren 2021/2022. Det foreslås at oppgaven med å administrere den midlertidige stønadsordningen for husholdningene legges til nettselskapene, og at ordningen forvaltes av Reguleringsmyndigheten for energi (RME). Det foreslås at ordningen innrettes slik at det utbetales en stønad som svarer til en andel av de ekstraordinære strømutfgiftene for husholdningene. Stønadene vil for de fleste komme til fratrukk på strømregningen. Utmålingen baseres på en aritmetisk gjennomsnittlig månedlig strømpris i det prisområdet kunden tilhører. Den ekstraordinære stønaden inntreder dersom strømprisene (spotprisen) over den bestemte perioden overstiger en fastsatt terskel. Staten vil da gjennom nettselskapene dekke halvparten av strømprisen over denne terskelen. Elavgift, nettleie mv. inngår ikke i stønadsordningen. Ordningen gjelder ikke næringsvirksomhet eller fritidsboliger.

I denne proposisjonen legger regjeringen fram bevilgningsforslag knyttet til den midlertidige stønadsordningen.

2 Bakgrunn

2.1 Om kraftsituasjonen

Situasjonen i kraftmarkedet er ekstraordinær, både i Norge og i landene rundt oss. Strømprisen har gjennom sensommeren og høsten 2021 økt til svært høye nivåer og gitt en betydelig økning i husholdningenes strømutfgifter.

Med en fornybar og væravhengig kraftforsyning og et temperaturavhengig forbruk av kraft, har vi erfaring med store prisvariasjoner i de norske strømprisene fra år til år og mellom sesonger og uker. Slik vil det også være i årene framover. Det ekstraordinære i dagens situasjon er for det første at faktorene som på ulike måter påvirker den norske strømprisen, alle har trukket i retning av økte priser. For det andre har de høye strømprisene vedvart over en lang periode, med utsikter i markedet til at dette også vil være situasjonen gjennom resten av vinteren 2021/2022. Til slutt preges kraftsituasjonen også av begrensninger i overføringskapasiteten mellom sørlige og nordlige deler av Norge. Dette har gitt stort skille mellom strømprisen i ulike prisområder sør og nord i landet.

Utviklingen i de norske strømprisene gjennom vinteren er usikker, og avhenger både av værforholdene og kraftsituasjonen i landene rundt oss. Sammenliknet med andre land bruker norske husholdninger i stor grad elektrisitet til oppvarming. Virkningene for husholdningene av de ekstraordinære strømprisene blir derfor særlig synlig gjennom vintermånedene, når behovet for oppvarming er størst. Det er også stor variasjon mellom ulike husholdningers forbruk av strøm. For å avhjelpe, foreslår regjeringen en ordning som gir husholdningene en stønad dersom strømprisene holder seg på et ekstraordinært nivå.

2.2 Behovet for tiltak

I Hurdalsplattformen pekes det på flere tiltak for å redusere høye strømkostnader, blant annet lavere avgift på elektrisk kraft, økt bostøtte, geografisk prisutjevning av nettleie og styrkede forbrukerrettigheter. På lengre sikt vil utbygging av mer lønnsom kraftproduksjon, økt forbruk i nord og nettførsterkninger både på norsk og svensk side bidra til å redusere prisforskjellene mellom nord og sør.

I forbindelse med dagens ekstraordinære situasjon er det foreslått flere tiltak som har som mål å påvirke prisdannelsen i kraftmarkedet, eller legge begrensninger på markedets funksjonsmåte. Regjeringen legger til grunn at dette ikke er tiltak som på kort sikt kan avhjelpe situasjonen med ekstraordinært høye kostnader for sluttbrukere. Dersom det er aktuelt å gjøre en nærmere vurdering av enkeltforslag, må det følges opp med grundige utredninger for å unngå tiltak som kan ha uønskede eller utilsiktede virkninger i kraftmarkedet.

Regjeringen har presentert en rekke tiltak som skal avhjelpe situasjonen, herunder forslag til redusert avgift på elektrisk kraft, økt bostøtte, økte overføringer til kommunene for merutgifter til økonomisk sosialhjelp, økt støtte til studentene og tilskudd til Enova for å støtte ENØK-tiltak i husholdningene. Det vises også til at husholdninger som ønsker forutsigbarhet kan inngå avtale om fastpris per kWt. Det er også viktig at bransjen gir betalingsutsettelse og tilbyr fastpriskontrakter for de som ønsker det fremover.

Selv om mange har god økonomi og husholdningene generelt har god sparing, vil så høye strømpriser som vi opplever nå være en stor belastning for familieøkonomien til mange vanlige husholdninger som ikke omfattes av ordningene regjeringen allerede har lagt frem.

Regjeringen foreslår en midlertidig stønadsordning til private husholdninger for ekstraordinære strømgifter vinteren 2021/2022.

Den midlertidige ordningen vil få størst betydning dersom spotprisene på strøm vedvarer utover vinteren på det høye nivået som en har sett de siste månedene av 2021, ved at husholdningene gis en stønad når gjennomsnittlig spotpris på strøm i det relevante prisområdet overstiger 70 øre per kWt eksklusiv merverdiavgift over en måned.

3 Beskrivelse av den midlertidige stønadsordningen

3.1 Teknisk innretning av stønadsordningen

Ordningen innrettes slik at den dekker en viss andel (stønadsgrad) av strømprisen for husholdningene for en tidsperiode når spotprisen på strøm er over et visst nivå per kWt (terskelverdi). Det foreslås at ordningen vil gjelde for strømforbruk fra og med desember 2021 til og med mars 2022 og at det settes en øvre grense for forbruk som får stønad. Stønadene baserer seg på en aritmetisk gjennomsnittlig månedlig strømpris (spotprisen på strøm) i det prisområdet der husholdningen hører hjemme. Elavgift, nettleie mv. inngår ikke i stønadsordningen. Ordningen er avgrenset til private husholdninger og gjelder ikke fritidsboliger eller næringsvirksomhet.

Terskelverdier

Stønadsordningen foreslås innrettet slik at den retter seg mot en ekstraordinær situasjon med vedvarende høye strømpriser denne vinteren. For å opprettholde et økonomisk insitamant til å spare strøm, bør terskelen for stønad ikke settes for lavt (terskelverdi). Det foreslås at terskelverdien settes til en gjennomsnittlig månedlig strømpris på 70 øre per kWt eksklusiv merverdiavgift. Denne terskelverdien gjelder uavhengig av hvilken strømvtale kunden har. Med strømprisen menes her spotprisen på strøm i det prisområdet husholdningen tilhører.

Stønadsgrad

Det foreslås at staten via nettselskapene yter en stønad på 50 pst. (stønadsgrad) av strømprisen som overstiger terskelverdien på 70 øre per kWt eksklusiv merverdiavgift. En stønadsgrad på

50 pst. vil sørge for at formålet med ordningen ivaretas, samtidig som prissignaler i markedet opprettholdes.

Volumbegrensning

Departementet foreslår at det gis et tak for stønad for strømforbruk på inntil 5 000 kWt per måned. Dette vil dekke forbruket fullt ut for de aller fleste husholdningene. Et slikt forbrukstak vil innebære at husholdninger som også bor i store og lite energieffektive eneboliger får hele eller store deler av sitt forbruk omfattet av den midlertidige ordningen.

3.2 Administrasjon av den midlertidige stønadsordningen

Det foreslås at RME forvalter ordningen, mens nettselskapene skal administrere utbetalingen av stønad til stønadsmottakeren.

Departementet foreslår at ordningen skal omfatte samme husholdningskunder som følger av gjeldende praksis og definisjoner hos nettselskapene i dag. Et nettselskap vil normalt ha en sammensatt kundegruppe. Regelverket gir nettselskapene stor grad av frihet, innenfor objektive og ikke-diskriminerende kriterier, til hvordan tariffene for uttak i distribusjonsnettet skal utformes for den enkelte kundegruppen.

I forskrift av 11. mars 1999 nr. 302 om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariffen § 9A-1 er det bestemmelser om kompensasjon for husholdninger og fritidsboliger ved svært langvarige strømavbrudd. I forskrift av 30. november 2005 nr. 1554 om leveringskvalitet i kraftsystemet § 2A-10 er det krav om at nettselskapene plasserer sluttbrukere i korrekt sluttbrukergruppe. Kravet gjelder i tilknytning til reglene om beregning av *kvalitetsjusterte inntektsrammer ved ikke-levert energi* (KILE) ved strømavbrudd. For å kunne beregne KILE korrekt, må nettselskapene registrere sluttbrukerne i riktig sluttbrukergruppe. Departementet viser for øvrig til at avbruddsdata fordelt på sluttbrukergrupper inngår i avbruddsstatistikken som utarbeides av NVE. En nærmere oversikt over nettselskapenes ulike sluttbrukergrupper fremgår av vedlegg A til RMEs veileder 7/2018 til leveringskvalitetsforskriften.

Hvem som har rett til stønad vil samsvare med eksisterende sluttbrukergruppe 35, *husholdning* jf. vedlegg A i RMEs veileder 7/2018. Denne gruppen

inkluderer ulike typer husholdninger, som små leiligheter, rekkehus og eneboliger.

For at forbruket skal kunne knyttes til husholdningskunden, er det en forutsetning at måling av husholdningsforbruket skjer ved hjelp av en separat måler.

Av hensyn til at ordningen skal kunne iverksettes effektivt og uten uforholdsmessige store kostnader, er det av vesentlig betydning at nettselskapene kan bygge på allerede etablerte kundesystemer.

For husholdninger som bor i sameier/borettslag/aksjeleilighet som både har egen strømregning og en andel av felles strømregning, vil kun forbruket knyttet til egen måler og eget forbruk være omfattet av ordningen. Fellesforbruket er i de aller fleste tilfeller registrert som næringsvirksomhet og ikke som husholdning, selv om forbruket typisk går til oppvarming, varmtvann, garasjeanlegg med mer. For at ordningen skal kunne omfatte slikt husholdningsforbruk fra felles målepunkt i sameier/borettslag/aksjeleilighet, er det behov for mer tid til å finne løsninger for hvordan slikt forbruk kan skilles ut, uten at næringsforbruk mottar støtte. Dette forutsetter at det er praktisk mulig for nettselskapene å skille ut husholdningsforbruket, samt at stønaden som gis ligger innenfor ordningens formål. I lovforslaget i Prop. 44 L (2021–2022) Midlertidig lov om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømavgifter (strømstøndsloven) er det tatt inn en forskriftshjemmel som gjør det mulig å gi nærmere bestemmelser om hvem som har rett til stønad. Departementet vil komme tilbake til Stortinget med bevilgningsmessige konsekvenser av en slik utvidelse av støtteordningen.

Landbruksvirksomhet inkluderes i ordningen eller kompenseres tilsvarende. Denne kategorien må defineres nærmere, og nettselskapene må kunne identifisere denne gruppen som en underkategori i nettselskapenes kunderegistre. Landbruket registreres i dag i kategorien jordbruk, skogbruk og fiske. Landbrukskundene må derfor skilles ut i en egen kategori for at disse skal kunne inkluderes i ordningen. Dette skal gjennomføres så raskt som mulig.

For landbrukseiendom er det i Prop. 44 L (2021–2022) tatt inn en forskriftshjemmel til å bestemme at ordningen utvides til landbrukskunder så raskt det er praktisk gjennomførbart. Dette må gjøres i tråd med den avgrensningen mot landbruk som ligger i EØS-avtalen. Regjeringen vil sikre at landbrukskunder får stønad på samme vilkår som andre husholdninger for perioden desember-mars, enten gjennom etterbetaling for januar

på nettleien for februar eller gjennom andre ordninger.

Departementet vil komme tilbake til Stortinget med bevilgningsmessige konsekvenser av en slik utvidelse av stønadsordningen.

Uenighet om sluttbrukergruppe avgjøres av RME

Det er risiko for at det kan oppstå tvilstilfeller og uenigheter mellom nettkunder og nettselskapet om hvilken sluttbrukergruppe en enkeltkunde tilhører. Det har ikke vært mulig å gjennomføre noen større kartlegging av disse spørsmålene i forbindelse med utforming av ordningen. For å kunne avgjøre uenighet mellom et nettselskap og kunden om hvilken sluttbrukergruppe kunden tilhører, og dermed om kunden er berettiget stønad etter formålet med ordningen, foreslår departementet at saken kan bringes inn for RME for avgjørelse.

Ut fra at stønadsordningen er av tidsbegrenset karakter, og i lys av at det i det enkelte tilfellet vil være snakk om en økonomisk sett begrenset tvistegenstand for rettigheter etter den midlertidige loven, foreslår departementet at RMEs vedtak ikke kan påklages.

3.3 Tilsyn og tilbakebetaling av uriktig stønad

Det foreslås at RME tildeles ansvaret for å føre tilsyn med den midlertidige ordningen. Dersom det under tilsyn viser seg at en sluttbruker urettmessig har fått utbetalt stønad, mener departementet at det er nødvendig med en adgang til å kreve tilbakebetaling av utbetalt stønad.

3.4 Økonomiske og administrative konsekvenser

RME vil få økte utgifter til å forberede, gjennomføre og følge opp stønadsordningen, herunder tilsyn med ordningen og eventuelle klagesaker.

Det følger av energiloven § 2-3 annet ledd at Reguleringsmyndigheten er uavhengig og ikke kan instrueres om utøvelsen av tillagt myndighet. Av hensyn til RMEs uavhengighet som regulator for kraftmarkedet bør oppgaven med å administrere stønadsordningen nedfelles i en midlertidig særlov. Det følger av energiloven § 2-3 tredje ledd at Reguleringsmyndigheten ikke kan instrueres i disponeringen av tildelte budsjettmidler. Det foreslås derfor at RME får dekket sine økte utgifter til forvaltningen av stønadsordningen gjennom en tilleggsbevilgning for 2022 på 5 mill. kroner.

Dersom det legges til grunn en terskelverdi på 70 øre per kWt eksklusiv merverdiavgift og en stønadsgrad på 50 pst. i perioden fra og med desember 2021 til og med mars 2022, er total stønad beregnet å utgjøre om lag 5 milliarder kroner. Beløpet er beregnet basert på RMEs anslag om strømforbruk, og markedets forventninger om strømpriser gjennom vinteren. Markedets forventninger til framtidige kraftpriser endrer seg imidlertid løpende. Andre anslag på kraftprisen frem i tid vil både kunne øke og redusere den totale stønaden. Det samme vil gjelde ved avvik fra anslaget om strømforbruk.

Det legges opp til at ordningen ikke skal dekke et usedvanlig høyt forbruk. Det er derfor satt et tak for strømforbruk på 5000 kWt per måned som dekkes av stønadsordningen.

4 Forslag til bevilgningsendringer

Den foreslåtte midlertidige stønadsordningen for ekstraordinære strømutfgifter innebærer forslag om å etablere en ny stønadsordning over statsbudsjettet for 2022. Videre vil innføringen av den midlertidige stønadsordningen innebære økte administrasjonsutgifter mv. for Reguleringsmyndigheten for energi (RME) i 2022.

Kap. 1820 Norges vassdrags- og energidirektorat

Post 26 Reguleringsmyndigheten for energi

Posten dekker administrasjonsutgiftene til RME. Den foreslåtte midlertidige stønadsordningen vil medføre økt administrativ belastning og utgifter for RME knyttet til å forberede, gjennomføre og følge opp stønadsordningen inkludert rapportering. Innføring av stønadsordningen forutsetter noe tilrettelegging, men kan gjennomføres på kort varsel. Det må også påregnes økte utgifter til innretning av den nye ordningen, løpende oppfølging og rapportering, klagebehandling og tilsyn med den nye ordningen. Ordningen vil bli evaluert.

Det foreslås å øke bevilgningen i 2022 med 5 mill. kroner, til 67,7 mill. kroner.

(Ny) Post 75 Stønad til husholdninger for ekstraordinære strømutfgifter, overslagsbevilgning

Det foreslås å bevilge 5 000 mill. kroner under en ny post til den midlertidige stønadsordningen for ekstraordinære strømutfgifter i 2022. Stønads-

ordningen vil fastsettes i lov som en rettighetsbasert ordning, jf. Prop. 44 L (2021–2022) Midlertidig lov om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømutfgifter (strømstøndsloven). Bevilgningsbehovet i 2022 følger av regelverk fastsatt i ovennevnte lov. Det foreslås at posten tilføyes stikkordet «overslagsbevilgning». Departementet vil komme nærmere tilbake til Stortinget når det gjelder bevilgningsmessige konsekvenser av en utvidelse av stønadsordningen som beskrevet i 3.2. Det understrekes at overslagsbevilgningen er usikker.

Mål og målgruppe for stønadsordningen

Målet med stønadsordningen er å bidra til en reduksjon av utgiftene til strømforbruk i den månedlige strømrregningen for private husholdninger tilknyttet distribusjonsnett, dersom strømprisen overstiger en fastsatt terskelverdi. Ordningen vil gjelde for strømforbruk fra og med desember 2021 til og med mars 2022. Målgruppen for stønadsordningen er private husholdninger og vil ikke gjelde fritidsboliger eller næringsvirksomhet. Det kreves ikke søknad.

Definisjon av husholdninger vil samsvare med allerede eksisterende sluttbrukergrupper slik de fremgår av vedlegg A til RMEs veileder 7/2018 til leveringskvalitetsforskriften. For at forbruket skal kunne knyttes til den private husholdningskunden, er det en forutsetning at måling av husholdningsforbruket av strøm skjer ved hjelp av en separat strømmåler.

Tildelingskriterier og oppfølging

Stønadsordningen baserer seg på gjennomsnittlig månedlig strømpris i prisområdet der husholdningen hører hjemme. Stønadene inntrer dersom strømprisen i det aktuelle prisområdet over en måned overstiger en fastsatt terskelverdi. Terskelverdien settes til en aritmetisk gjennomsnittlig

månedlig strømpris på 70 øre per kWt eksklusiv merverdiavgift. Med strømpris menes her spotprisen på strøm i det prisområdet husholdningen tilhører. Det betyr at ordningen vil gi en stønad når gjennomsnittlig strømpris overstiger denne terskelverdien. Kunden vil ikke motta stønad dersom spotprisen på strøm kun i kortere perioder er høyere enn terskelverdien.

Stønadsgraden settes til 50 pst. av strømprisen som overstiger terskelverdien for strømforbruk i perioden fra og med desember til og med mars. Ved eksempelvis en gjennomsnittlig spotprisen på strøm i det aktuelle prisområdet på 100 øre per kWt eksklusiv merverdiavgift i en måned, vil stønadsbeløpet bli $0,5$ (stønadsgrad) \times $(100 \text{ øre} - 70 \text{ øre (terskelen)}) = 15 \text{ øre}$ pluss merverdiavgift per kWt forbruk i den aktuelle måneden. Forutsatt at kunden har spotpris avtale betaler kunden resterende pris, det vil si 85 øre per kWt pluss merverdiavgift, elavgift, nettleie mv.

For at ikke stønadsordningen skal dekke et usedvanlig høyt strømforbruk, er det satt et tak på støtte inntil 5000 kWt per måned i strømforbruk.

For kunder som ikke har gjennomfakturering (felles faktura for nettleie og strøm), trekkes stønadsbeløpet fra faktura for nettleie. Hvis stønadsbeløpet overstiger nettleien, vil overskytende beløp bli utbetalt til kunden. For kunder som har gjennomfakturering vil stønaden trekkes fra samlet beløp på fakturaen fra strømleverandøren. Dette skjer ved at strømleverandøren blir kompensert av nettselskapet gjennom en oppgjørsmetode som allerede er etablert og automatisert.

RME vil forvalte ordningen og er ansvarlig for tildelingen av stønad via det enkelte nettselskap og for oppfølging og tilsyn med ordningen, herunder opplegg for oppfølging og kontroll. Stønadsordningen vil bli evaluert bl.a. når det gjelder måloppnåelse, ressursbruk og gjennomføring.

Endringer i statsbudsjettet 2022 under Olje- og energidepartementet (midlertidig stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømutter)

Olje- og energidepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i statsbudsjettet 2022 under Olje- og energidepartementet (midlertidig stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømutter).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om endringer i statsbudsjettet 2022 under Olje- og energidepartementet (midlertidig stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømutter) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag
til vedtak om endringer i statsbudsjettet 2022 under
Olje- og energidepartementet
(midlertidig stønad til husholdninger som
følge av ekstraordinære strømuttergifter)

I

I statsbudsjettet for 2022 gjøres følgende endringer:

Utgifter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat	
	26	Reguleringsmyndighet for energi, økes med fra kr 62 700 000 til kr 67 700 000	5 000 000
(NY)	75	<i>Stønad til husholdninger for ekstraordinære strømuttergifter, overslagsbevilgning, blir bevilget med</i>	5 000 000 000
